

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ Голос адыга

макъ

1923-рэ ильесим
пътхапзи
кынчелжаныагыу кынджыны

№ 98 (22307)

2021-рэ ильес

ШЭМБЭТ

МЭКЬУОГЬУМ и 5

ОСЭ ГЬЭНЭФАГЬЭ ИИЭП
КЫХАТЫУТЫГЪЭХЭР ыкчи
нэмькі къзбархэр
тисайт ижүгъотштых

WWW.ADYGOICE.RU

6 +

Адыгэ Республикаем и Правительствэ игъээст

Хэхъоныгъэм икъэкIуапI

SPIEF'21 ПМЭФ'21

Петербург щыкIорэ Дунэе экономическэ форумым кыдыхэлъыта-
гъэу пленарнэ зэхсэыгъоу щыагъэм УФ-м и Президентэу Владимир
Путиныр кыщыгущыагъ. Адыгейим и Лышьхъэу Күумпыл Мурат зэ-
хэсигъом хэлэжьагъ.

пандемием ильехъан цыфхэм
псынкIеу Ыэпилэгъу зэрарагъэ-
гъотыгъэм ишуагъэкэ юфшэлэпэ
чыпэ миллион пчагъэ кы-
зэтырагъэнэжын альэкIыгъ.
Президентым пшъэрыль афи-
шыгъ цыфхэм юфшэн къафэ-
гъотыгъэнэймкIе шольырхэм
Ыэпилэгъу зэраратырэ програм-
мэхэр нахь агъэлъэшинау.
Джащ фэдэу УФ-м и Прези-
дент ижье ыльэгъу 2022-рэ
ильэсийм бэдзэогъум и 1-м нэс
Урысыем ишьолырхэм фэ-
гъекIотэнэгъэ зиэ ипотекэр
аашыгъэфедэгъэнэймкIе програм-
мэр лягъэкIотэнэу, проценти
7 тегъахъо алахынау. Джащ
фэдэу къэралыгъом ипащэ

предпринимательствэ цыкIум-
рэ гурытымрэ чыфхэр зэр-
ратыщт шэпхъакIэхэр 2021-рэ
ильэсийм агъэфедэнхэу ижье
ыльэгъу. Владимир Путиным
ишьолыкIе, Урысыем ибизнес
цыкIурэ гурытымрэ антимонопольнэ
уплъекIун башэ ара-
шыллэ.

«Джидэдэм, кризисым ты-
кызыцыхэкIыгъэгэ лъэхъаным,
хэхъоныгъэм ижогу тытеуцон
зэрэфаем нэмькIеу, амалэу
шилээр зэкэ кызфэдгъэфедэн,
научнэ, технологическэ амал-
хэм зядгъэушомбгүн фэе.
Мыш дэжым мэхъаншхо и/
хэгъэгүхэм инвестиционнэ зэ-
пхыныгъэу зэдирягъэр къэххуу-

мэгъэным ыкчи ахэм зягъэу-
шомбгүгъэным», — кыуагъ
Владимир Путиным.

Хэгъэгум и Президент Фе-
дерацием ишьолырхэу панде-
мием ильехъан зиофшэн дэ-
гъю зэхээшигъэхэм, инвесто-
рикIэхэр къезгъэблэгъэхэм
«тхашууэгъэпсэу» ариуагъ. Аш-
фэдэ шольырхэр инвести-
хэмкIе Лъэпкь рейтингым щы-
дэктоягъэх.

Шыгу къэтэгъэкIыгъы ильэ-
сийм кыкIоцI Адыгейим мы лъэ-
ненкьюмкIе гъехъэгъэшхо зэри-
шыгъэр, я 36-рэ чыпэ рейт-
ингым щиубытыштыгъэмэ, я

(ИкIеух я 2-рэ нэкIуб. ит).

УФ-м и Президент зэрэхи-
гъэунэфыкIыгъэмкIе, пандемием
ыпкь къикIыгъэ зэлпуугъохэм
ауж мы форумыр дунэе мэхъанэ
зилэ апэрэ хуягъэ-шIэгъэшхоу
хуягъэ.

«Экспертхэм зэральтэрэм-
кIе, Яланэрэ дунэе заом ыуух
гъэрекIо фэдэу производствэр
къеъхэу зыкIи къихэкIыгъэп.
Ау тэ тицыхъэ тельэу къэтон
тлъекIыщт дунэе экономикэм
щыкIе тэрэзим къизэрэфи-
гъэзэжжырэр», — кыуагъ
Владимир Путиным.

Къэралыгъом ипащэ коро-
навирусым ебэнэжьыгъэним
иоф Урысыем иахышхо зэрэ-
хишьхээр, УФ-м ивакцинэ
анахь ёнгынчэу ыкчи нахь
шуагъэ къитэу зэральтэрэр
кыуагъ.

«Чыпэ хыбэйхэу тиэхэр
пандемием нэрвильэгъу кытфи-
шыгъэх. Ау технологие пэрьт-
хэр зыщагъэфедэрэ производ-
водствэм зэгъэушомбгүгъэн
зэрэфэе гупшигъэм аш ты-
кыфишагъ. Анахь шхъалэр
— псауныгъэм нахь мылькушхо
зэрэшьмылэр къдгургыгъуагъ.
Аш тыкылкырыкIызэ тинеущ-
рэ мафи дъэпсыщт», — кыуагъ
Владимир Путиным.

УФ-м и Президент къизэрэ-
хигъэшьгъэмкIе, кризисхэм
яльхъан къэралыгъом иахьэу
экономикэм хилхъэрэм хэхъо.
Къэралыгъом ипащэ «Север-
ный поток-2» зыфилорэр зэр-
гъэпсырэм кытегущыагъ, Ев-
ропэм ихэгъэгүхэми, нэмькI
къэралыгъохэмии технологие

ЯтГонэрэ чэзыур аублэшт

Петербург шыклогъэ Дунээ экономическэ форумым Адыгейим и Лышхъэу Къумпыл Муратрэ Урысыем ит «Ingka Centres» зыфиорэм игенеральнэ пащэу, мыш хэхъэрэ щэпэ гупчэхэу «МЕГА» зыцэхэм ягъэорышалклоу София Трофимовамрэ зэдэгүүшигэй щызэдьряялагь.

гъэу тыздэлажа.
Түхэссыгээм и
пандемиер пэр
гъэп, тизэфын
зыгэлорышиш ёш
нэфэгээ к кэхүх
рэфекшоштыг
гъу шүүникомпа
гъончье ыкы
хэм адиштэрэ
шлэхэр зэрар
хэрэр, хэхьон
пэки тшыщтих
ныкыокэ юлпы
дгээжийнхэн
ыкы мы прое
рыщынкэ ишык
цэктэшт», —
Күмпүйл Мур

Мы ильесым ижъоныгъоктэ мазэ АР-м экономикескэ политикэмкіэ и Координационнэ совет унашь щашыгъ проектиры анахь шъхваэхэм ахалтын-тэнэу. Ащ къыхэкіэу инвесторым административнэ юфыгъохэр зэшүүихын-хэмкіэ хэбзэ къулыкъухэм ялэптигэгъурагъэгъотыщт. Ащ нэмькіэу компанием инвестиционнэ ювшлэнным кіэгъэгушгүйэннымкіэ къе-

ралыгъом къытыре амалхэр
ыгъэфедэнхэ ылъэкъыщ
тыгъуасе зыкъетхэгъехэ
зээгъыныгъэр ялубыты-
лэй.

«Республикэм икъера-
лыгъо къулыкъухэм тафэ-
раз Іепылгъу къызэрета-
тъэкъырэм ыкъи ильзесыбэ
хъульгъу тызэрэзэдэлажьэ-
рэм апае. Тицыхъе тель
«МЕГА Адыгеер» зызэтед-
тъэпсыхъэкъе, ашц джыри
нахъ цыфыбэ къызэриу-
гъоиштыйм, аужырэ шап-
хъэхэм адиштарэ щаплэу
ыкъи зыгъэпсэфыплэу бэмэ
къыхахызэ зэршашытыйм»,
— къыхигъэштыг Урысыем
щылжъэвэр «Ingka Centres»
игенеральна пашэу София
Трофимовам.

инвестиционнэ проект иныр шуягъэ кытэу гъэцэгкэлгээ хүүним пае Адыгейм ишыкгэлгээ пстэури зэшүихыщт. Инвесторым зэдэлжэйнэгъэу дытилагъэри, дытилэштри федэу къэнэжьыщт лъеныхыуитумкли *lofshэним шуягъэ кытфихъэу зэрэштири зэрэдгээунэфыгъахэм къыхэкгэу*», — къылугъ Къумпыл Мурат.

Шэплэ гупчэхэу «МЕГА» зыфилохэрээр — компаниеу «Ingka Centres» зыцэу Урысыем ит «ИКЕА-м» амыгъэкощырэ имыльку игъэлорышэнкээ пшъэдэкыжь зыхырэм ипроект. «Ingka Centres-p» компания Зэхэтхэу «Ингка» зыфилохэрэм ахэхъэ. «Ингкам» «ИКЕА-м» изырызыщэ тучан зэхэтым яхэхьонигъэ Урысыем Ѣзызшүүхы, «МЕГА» зыцэ щэплэ гупчэ 14 Ѣегъэлорышэн, ахэр Урысыем ишьольтыр анахь ин 12-мэ артыых. «МЕГА» зыцэ щэплэ гупчэ пстэуми тучанэу «ИКЕА-p» ахэт.

ІЭКІЫБ КҮЭРАЛ ЗЭЗЭГЬЫНЫГЪ

Я ХХIV-рэ Дунэе экономическэ форумэу Петербург ёыкюрэм Адыгейм и Лышхъэу Күмпїл Мурат Бахрейн илїыкло купэу мы хэгъэгум Іәкыб къэрал Йоффхэмкэ иминистрэу Абдуллатиф бин Рашид Альзаяни зипащэм зэдэгүүшүйэгтү тигъяасэ дырилагь.

язытет зэрэхүүрэм ельтыгыгьеү язэхпыныгьеэ зырагъэушьом-бгъуным зэрэфхэхэзыхэр. Лъэныкъохэм язэфыщтыкІэхэм ягъэптигэнкІэ хэгъэгүитум япацхэм юфышхо зэрашІэрэр зэйлкІэгүм шъхьяфау щыхагъэунэфыкыгь. Бахрейн ипачыхыгъе мыйзэу, мыйтлоу Урысъем къэкіогъягь УФ-м и Президентэү Владимир Путиним зэдэгүштігэгүхэр дишынхэу.

къатыщтых. Аш фэдэ зэдэлэжъэныгъе адыриёним республикэри фэхъазыр. АшкІэ ищы-клагъэр зэдъэуущт. ЛъэныкъуабэхэмкІэ тишлонгъонигъэхэр зэтэфэх», — къытуагь Къумпыил Мурат.

Экономикэм, социальнэ юфхэм, зеконным альеныкъохкІэ зэфыщтыкІэхэм нахь зарагъэушьомбгъущт. Щылэныгъэм ильенкью зэфэшьхьяфаухэмкІэ охътэ

Мамырныгъэмэр зыпкыты-
ныгъэмэр Къокып!э Блаъэм
щыгъэптигъэнхэм иоф Уры-
сыем иахъ зэрэхишьыхъэрэм
мыш осашхо Къышыфашыгъ-

— «Урсылем ишъольырхэм Бахрейн дырыялээ зэдэлэжэйн-гээм зөгъяашьомбгуяа зэвсэгтэй кээлээ а пстэуми амалышуухэр

тыштыых. Аш фэдэ зэдэлэ-
еныйгэ адырилэним респуб-
ликин фэхъязыр. Ашкэ ищи-
жьэр зэдъяуцт. Лъэнкъуа-
кэмкээтишилгъонигъэхэр
«ефэх», — кыlyагъ Къумпыл
рат.

Экономикэм, социальне юфы, зеконым альэнэйкъок! Эрынтыгыкъэхэм нахь зарагъэу-
ромбъущт. Щынэныгъэм ильэ-
къо зэфшьхъафхэмкэ охътэ
хъэм тельтигъэ стратеги-
кскэ зэдэлэжьеэныгъэ зэды-
нэйм мэхъанешо зэрилэр
шихэг сүнэфчийц.

ш щыхағынәуфықығыр.
Бахрейн Адыгеимэр яз-
щытыкІэхэм ягъэптытэнкІэ-
сыем ипосольствэрэ и МИД-
амалэу ялехэр къызфағъэ-
дэштых.

Хэхъоныгъэм икъэкIуапI

(Икъях).

11-рэй чылпыэм ар зэрэнэсүүгээр, инвестициихэр кызызэрэхальхыэрэмкіэ хэгъягуум ишьоллыр анах дэгүүхэм ясатыре зэрэхэуцагъэр.

Пленарнэ зэхэсгыгом икз-
ухэм къатегуцылээ, Къумпыл
Мурат хигъэунэфыкыгь шъо-
льырхэм ячаныгъэ зыкъегъе-
лэтыгъэнымкэ Петербург Ѣы-
корэ Дунэе экономическе

форумым мэхъянэшхо зэрийн
Адыгейм и Лышихъэ зэрэ-

хигээнэфыкыгъэмкіэ, УФ-м и Президент и Джэпсалын, непэрэ форумыми игьоу ашильэгъүгъэхэм шьольтыр экономическэ моделыр нахышыу шыгъэндүүмкіэ амалхэр кызызэуахыг.

«Непэ шъолтыр пэпчъ нахьы-
бэу инвесторхэр къызэрэригъэ-
блэгъещтхэм ыуж ит. Инвести-
циехэмкээ тиофхэр нахьышу
тшынхэ тъэкъыгъ. Лъялкъ

рейтингым я 11-рэ чылпәр щытыбытыгъ. Мы тофыр лъягъэклотэгъэним, республикэм нахыбэу инвестициехэр къыхал ханжаки, сматхар хот

хальхъанхэмкээ амалхэр зет-
хланхэм мэхъаншко я!. Ин-
вестициехэр кытхээзыльхээ зы-
шьлоигъохэм зэдэгүүшгэйгээ пчы-
агээ адтылаг!. Шэпхъякхээм
атетэу тызэрэзеклон фаемкээ
къэбарыкхээр кытэкхэягъаэх.
Нэмыкш шьольтирхэм юфшэнхым-
кэ опытэу яэр зэдэгшэшлагъ.

Форумым үшітшылғы эзээгъын-
ныгъехэм шұағъе къакіеклонеу
тәгүгъе», — қыбыағъ Күмпіл
Мурат.

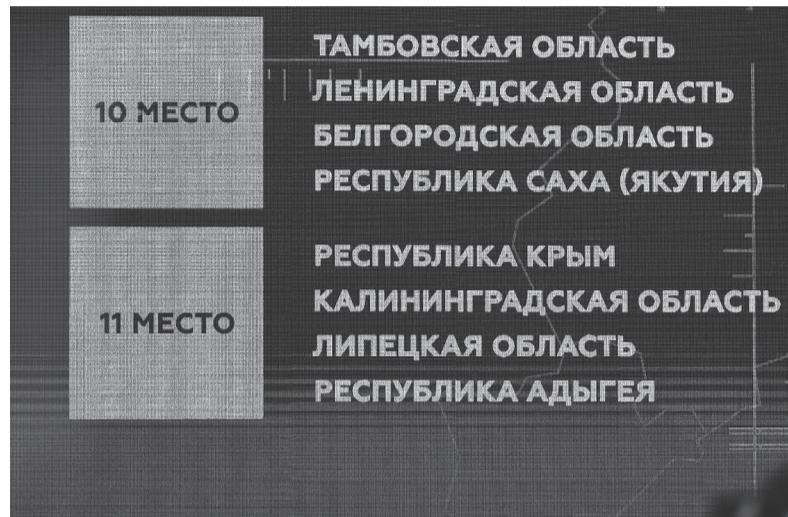
Непэкі Адыгейм сомэ миллиард 36-рэ фэдиз зытефэшт инвестиционнэ проект 25-рэ щагъецаклэ. Инвестициехэр нахьбыэу къыхалхъанхэмкэл республикэм иштуагъэ къеклыщт Дунээ экономическэ форумэу Петербург щыклиорэм щыэдашыгъэ эзээгъыныгъэхэм, УФ-м

и Президент пшъерылтээу къа-
фишыгъэхэр зээклэгъэн-
хэм, республикэм хэхъоныгъэ
зэришынгэ Стратегилем диштэү
юушилэнхэр зэхшэгъэнхэм.

«Инвестициякхээр къытхаль-хъанхэм фэлорыш ёщтыг зекло кластерымрэ индустримальнэ паркымрэ зэрагъэлсныцтхэр. А проектхэм экономикэм зыкы-рагъэлэтыщ, тохшлэлээ чыл-плакхээр зэхаж ёщтыг», — къытуягъ Къумпыыл Мурат.

Инвестициихэм ахэхъо

Петербург щыкторэ Дунэе экономическе форумым Урысые Федерацием ишъолтырхэм инвестициехэмкэ ялофхэм язытет къэзыгъэльэгъорэ Лъэпкь рейтингым иклэүххэр къышауагъэх. Адыгеир анахь дэгъукэ кыхагъэштигэ шьолтыр 20-мэ ахэфагъ.

«Урысые Федерацием ишъольтырхэм бизнесым Ыэпилэгъу етыгъээнымкіэ лофтхъабзэу зерхъээрэм шуағъеу къатырэр зыфэдэр ары рейтингри зельлытыгъэр. Петербург щыкорэ Дунэе экономическэ форумыр амалышоу щыт инвестиционнэ проектхэмкіэ ыккі оптетү яләмкіэ яепллықләхэм, яеклонлакләхэм ащағъэгъозэнхэмкіэ. Шъольтырхэм хабзэр ащызыыгъихэр рейтингым кигъэгушуущтых предпринимательхэм ялоф нахь тэрэззэу зэхэшагъэ зэрэхкуущтым иамалхэм игъэкітогъяу яусэнхэмкіэ», — кыыуагъ УФ-м и Правительствэ и Тхъаматэ иапэрэ гуадзэу Андрей Белоусовым.

«Ильэс къэс тэгээнэфы апэрэ чыпілэхэр зыубытыхэрэм янвестициехэр нахьыбэ зэрэхъухэрэр. Амалхэр зыщыдэгү чыпілэхэр ары бизнесми зызи-

гъазэрэр, джащ фэдэу мэхъэнэ гъэнэфагъэ илэү щыт шьольтырхэм япащэхэм тофыгъоу къэу-цухэрэм шьхъэныхыгъяа зыз-

рашагъязыкээрэм. Рейтингым мышкэ ишүағъе къэкло, сыда пломэ зэхъокыныгъэшүхэм къафещэ», — қыуағъ АСИ-м игенеральнаа пашэу Светлана Чулышевам.

Предпринимательхэм афагъяуцугъэ упчлэхэм къаратыжыгъэ джэуапхэмкэ зэхагъяуцогъэ

шүтээсүүлж болтуулж иштээвэл уштшынным лъялгээ фэхъугъэр бизнесым изэхэцэнкээ амалэу арагъэгтыхэрээр зыфэдэхэр ары. Светлана Чупшевам кызы-зэрхигьзщыгъэмкээ, шьолтыр 85-м щыщэу 40-мэ гъэхъагъэу ашыгъэхэмкээ гурьт индексым нахь хэхъуагь. Предприятиякэхэм ящыкэгъэ инфраструктурэр алтыгъээсигъэнымкэ пайзхэр нахь кэкэл хуугъэх, бизнесым іэпилгъоу ратырэм хэхъуагь, чыфэхэр нахь псынкэу кызыз-іэклагъэхъанхэмкээ пэриохьоу щылагъэхэм къакичыгь.

Адыгейми фэгъэхыгъэу аркъеплон пльэкъышт. Пандемием гумэхыгъохэр къыздихыгъэхэм, республикам ихбас изучын

Күхэм инвестициөхэр нахыбэүтишьольыр къихханхэмкэ шыагъэ къэзыхыщт юфтыхъэбэзэзфэшхъафхэр зэрахьагъэх. Ахэм яшыагъяккэ Лъэпкь рейтингим Адыгейм чыыпшу щиубытырэр нахышылу ышын ыльэкыгь. Я 36-рэ чыыпшем щитынгъэмэ, зы ильэсым къыклоц я 11-м нэсигь. Инвестициөхэмкэ илофхэм язытет ельытыгъэухэгъэгум ишьольыр анах дэгүү 20-мэ ар ахэхьагь.

Улъэкъу-льытэкъо къулыкъу-хэм альэнкъоқъе пэрыохъухэр анахъ зыщымкъе шъолтырищмэ Альга Республикар ахэфагъ

Адыгэ Республикеэр ахэфагь.
«Индекс административного давления» зыфиорэ уштыйнэу ашыгъэм иклэуххэр бизнесым хэшгэгэхэм яфитынгъэхэм якъэуххумэн фэгъэзэгье Борис Титовым УФ-м и Президентэу Владимир Путинры зышгэгээзь-загъэм аш фэгъэхыгъеу кыышло.

Лъэпкэ рейтингым иклүххэм къатегущыїээз Адыгэ Республика и Лышъхъэу Къумпъыл Мурат къиззериуагъэмкэ, республикэм инвестиционнэ амалышко ил ыкыи УФ-м и Президентэу Владимир Путиным

къыгъэуцугъэ пшъерыльхэм атегъэпсыхъягъэу ащ хэдгээхьощт. Владимир Путиным и Джэпсалъэ къызэрэщиуагъэмкэ, предприниматель Йовшэнхымкэ унэе инвестицихэр нахьыбэу гъэфедэгъэнхэм къэрадыгъом къигъэгүшүүчтых.

Адыгейим а пшъэрыйлхэр ыгъэцакІехэ зыхыукІе, лъепкъе проектхэр, къэралыгъо програм- мэхэр, федеральны гупчэм къытырэ амалхэр зэкІе къыз- фегъэфедэх, АСИ-м ильоу ыльэ- гъухэрэри къыдельтих. Панде- миен ильэхъан а йофшынмы- нахь мэхъянэшхо илэ хъугъэ. Ильэсэу икыгъэм зэкэми анахь лъешэу зэрар зыхыгъэ лъэн- къохэм іеплыгъу псынкІе яты- гъэнымкІе хэгъэгум ипащхэм унашьохэр аштэгъагъех. Адыгей- ми ежь ыгъэнэфэгъэ йофхъа- бзэхэрри пхыришгъэх.

«Бизнесым ил ылк Iохэм яепттыкIәхэр къыдаттлытэхэзээ экономическая политикær тэгъэлпсы. Тызэгъусэу предприниматель Iовшэныр нахышшоу зэхэцэгъэнымкэ шыкIэ-амалэүшыIәхэр тэгъэфедэх», — къылганы Къумпыл Мурат.

Гъэреклопагъэ къыщегъэжъа-
гъэу предпредприятиехэм Іэпыйэгъу
ятыгъэнымкіэ гупчэм тиреспуб-
ликэ Йоф щешіэ. «Мой бизне-
сир» ашт къыхеубытэ. Предпри-
нимательхэм Іэпыйэгъу зэрафэ-
хъущтхэ шыыкіэхэр ыкыл пъэн-
къохэр зэкіэ зы чыпіем щызы-
рэгъеүугъэх. Ашт пае фәю-фа-
шілехэри цыфхэм къызілкагъэ-
хъанхэр нахь Іэрыфэгъу мэхъу.
Ухъазырын Йофтхъабзэхэм
пальэу ахъырэр нахь макіэ
хъуным пае республикэм «зы
шъхъаныгъупчъэ» зыфалорэ
шапхъэмкіэ инвестиционнэ
проектхэр агъэхъазырыщых.
2017-рэ ильэсым къыщегъэжъа-
гъэу 2020-м нэс ашт фәдэ шы-
кіэ-амалыр инвестпроект 13-мэ
ялхырышынкіэ агъэфелар.

Адыгеим и Лышхъе къызэрэхигъэштыгъэмкіэ, йофтхъабзэу зерхъяэр зэкіэ зытегъэпсихъяэр инвестициехэр нахъыб шыгъэнхэр арь. Мы аужыре ильеситфым (2016 — 2020) республикем иэкономикэ соме миллиарди 150-рэ фэдиз инвестицийн (Б.И.ХУСЕЙНХАНОВ)

инвестициию къыхалъхъагъ.
Сурэтхэр А. Гусевым тыри-
хъ/гъахъ

ҮНЭ, ФЭТЭР МИН 16,8-МЭ ГАЗЫР АРАЩЭШТ

Адыгеим и Пышъхъэу, Урысые политикэ партиеу «Единэ Россием» и Адыгэ шъолыр къутамэ и Секретарэу Къумпыл Мурат Петербург щыкъорэ Дунэе экономическэ форумым къыдыхъэльтытагъэу партием истратегическэ сессиен инфраструктурэ проектхэр шъолырхэм зэращапхыращыщтхэм афэгъэхъыгъагъэм тыгъуасэ хэлэжьагь.

Шыгуу къэтэгъэкъыжбы Урысые Федерацием и Президентэү Владимир Путиным шъолтырхэм хэхьоньтээ зэрэшшыщ шыныла-клэр Джэпсальэм игъю къызэр-щыфильтэгүйэр. Ар зыфэгъэхы-гъэр проценти 3-м ехъу зытемы-хьорэ инфраструктурэ бюджет чыыфэхэу ильяс 15-кэ зытыра-гъэкъыжын альэкъыштхэр ары.

«Единэ Россием» и Генераль-
нэ совет и Секретарэу Андрей
Турчак зэрэхижьеүнэфыкыгъэм-
кіэ, партиеу «Единэ Россиер»
шьольтырхэм ӏэпсыгъ афэхүүщт
инфраструктурэ чыфэхэмкіэ
заявкэхэр гъэхъазырыгъэнхэм-
кіэ. Джащ фэдэу «Единэ Рос-
сием» и Генеральнэ совет
исекретарь къыззериуагъэмкіэ,

ыпкэхэмийтэй газыр зэращэллэштүүнээс яадресчээр партии ыгынээфэштых. Владимир Путиным партии мы и предложение кызырыг эштагы ыкчи министрэхэм я Кабинет швээрыль фишыгыг 2023-рэ ильээсүм нэс амал зиэ чынгэхэмийпкэхэмийтэй газыр аращэллэнэй.

«Адыгейм ичыпІәхәм газры-
кIуапІәхәр дэгью арыщагъәх,
республикәм башлагъе «Газпром-
ым» зәдәләжъәненгъе зыды-
риләр. Аш кIеухышуҳәри къетых
— республикәм хәхъонигъе
егъашыгъәннымкә, инвестицион-
хәр нахыбыу къыхальханәм-
кә энергие къекIуапІәхәр на-
хыбыз зәрәхъүхәрәм имызакью,
цифхәм яшылкIәл-псөукли зы-
кIаты». Республикам

сессиен непә илағъэм а Йофы-
гъохәр ары тызыщыхәппльагъә-
хәр», — къыиуагъ Адыгейм и
Лышьхъэу Күмпүл Мурат.

ПАО-у «Газпромым» къызәри-
тыгъемкIә, унә, фәтэр мин 16,8-рә
фәдизәм непә газыр ящәлгъән,
унә мини 7,8-рә газым пыш-
гъэнхәм пае газ сетьхәр гъэпсы-
гъэнхә фәе. А гүхэлхәм сомә
миллиарди 4-рә миллион 875-
ро спауңи анык изиралло.

къетэгъэлты. Республика м ичылпэ анахь пэлдзыгъэхэми газыр къякулалэ. Джыдэдэм тапашхъээ пшъерильзу итыр цыфхэм яунэхэм газыр альтигъэлэсигъэнимкэ УФ-м и Президент пшъерильзу ышыгъэр гъэцкэлгъэнир ары. Мынкээ «Газпромынрэ» «Единэ Россинемрэ» зэдэлжэхэнгъэшлүү адтилэшт. Партием стратегическэ рэ апэлхуяланэу къырадээ.

Партиеу «Единэ Россинем» истратегическэ сессии АР-м и Лышхъээ Къумпыл Мурат-рэ ООО-у «Газпром межрегионгаз» зыфиорэм игенераль-нэ директорэу Сергей Густовынрэ УФ-м и Президент къыгъэуцугъэ пшъерильхэм ягъэцкэлэнкээ зэрэзэдэлэхъэштхэ шыккээм щытегущыягъэх.

Проектхэм ягъэцэкІэнкІэ амалэу щыІэхэм атегущыІагъэх

Адыгэ Республикэм и Лышъхьэу Къумпыл Мурат Петербург щыкорэ Дунэе экономикэ форумым компаниу SFT Group зыфиорэм идиректорхэм я Совет итхаматэу Анатолий Штейнберг, мы компанием ипашэу Евгений Глезман, ООО-у «Картонтарэм» игъэцэкІэко пащэу Сергей Погодиным, компанием июридическэ департамент идиректорэу Анатолий Сафоновым тыгъуасэ зэдэгущыІэгъу щадыриагъ.

АР-м и Премьер-министрэ итуудзэу, АР-м иофициальнэ лыклоу УФ-м и Президент дэж щыэ Тхакуцынэ Мурат, АР-м экономикэ хэхъоныгъэмрэ сатыумрэкІэ иминистрэу Шэуджэн Заур мы юфхъабзэм хэлжьагъэх.

Компаниу SFT Group инвестиционнэ проектитүмэ ягъэцэкІэнкІэ амалэу щыІэхэм атегущыІагъэх. Гушылэр зыфэгъэхыгъагъэр ролевой картонрэ тхъапэрэ кыдээзгъэкыщ предпрятие зэрээхажэштимрэ гофрозавод зэрэгэлэпсыгтимрэ ары. Апэрэ предпрятиер Мыекуулэ кыышызэуахынэу ражхуухъэ. Ар зыщагъэлэпсыгт чылпіэр агъэнэфэгъах, проектым ибизнес-план икъихыхэн джидэдэм юф дашэ. Сомэ миллиард 15 фэдиз хуурэ инвестиихэр аш халхъанхэе кырадзэ. Предприятием

юфшіеплэ чылпі 120-м нэс щызэхажэшт.

Гофрозаводым игъэлсын ехыгъэ нэмикІ проектым хаплэх зэхүм тапекІэ Адыгейим ихэбзэ кулыкухэм игъо альэгъугъагъ Тэххутэмкэе районым щагъэлсырэ промышленнэ паркым ар щашынэу. Зиггүту къэтшыгъэ компанием аш ехынчир предприятиякІэр 2030-рэ ильэсүм нэс республикэм щигъэлсынэу реххуухъэ. ПстэумкИ сомэ миллиарди 5 фэдиз хуурэ инвестиихэр аш пэуагъэхъащих. Ильэсүм кылкоцI гофрэ квадрат метрэ миллион 200-м нэс заводым кызыдагъэкыщ, юфшіеплэ чылпі 280-рэ фэдиз щызэхажэшт.

Зиггүту къашыгъэ проектхэм ягъэцэкІэн яфедэ зэрэхэлчир льэнэхъохэм форумым кыншалуагъ. Пандемием емыльтын

Сурэтир А. Гусевым тырихыгъ.

гъэу инвесторхэм гухэль я, производствэм нахь зырагъэшьомбгүнэу. Инвестициихэр кыыхалхъанхэмкІэ Адыгейим амалшүхэр илхэу ахэм алтытэ.

Инвесторхэм тиресpubликэ кыыхынэу зыкІэхъугъэр шольтырым инвестиционнэ политикэ дэгүү зэрэшьизэрхъэрэ, инфраструктурэр зэрэшагъэлэпсырэр, заводыр зыщашыщ чылпіэр іэрыфэгъоу зэрэшчир ары.

Компаниу SFT Group иллыклохэм зэрэхагъэунэфыкынчээмкІэ, чылпіэр кыыхахы зэ-

хум республикэм ипредприятиуу ООО-у «Картонтарэм» гъэхъагъэу илхэри кыдалтыгъэх. ТхылыпІэмрэ картоным якыдэгъэкынкІэ Урысаем и Кыблэ ит предприятие пэртхэм ар ашыц, экология шапхъэхэр кыыдилтытээ, производствэр джырэ шапхъэхэм адиштэу аш егъэкэхъы.

Адыгейим и Лышъхъэ проекту зыхэллэгъэхэм мэхъаншхо зэрялэр, гүсэнэгъэ зыдирялэ компанием ичыхъэатель зэрэхъущтыр хигъеунэ

фыкыгъ. Компаниуу SFT Group предприятие щылэхэр джырэ уахтэм диштэу зэрээзтиригъэпсыхъажыхэрэм нэмикІэу, предприятиякІэхэри ыгъэлсынхэу, юфшіеплэ чылпакІэхэр зэхищэнхэу гухэль ил. Бизнесым социальнэ пшъэрыльышо зэрээшүхырэр, мышкэ ООО-у «Картонтарэм» юфышо зэригъэцакІэрэр Къумпыл Мурат шхъафу хигъеунэфыкыгъ.

Дунэе экономическэ форумым фэгъэхыгъэ къэбархэр АР-м и Лышъхъэ ипресс-къулыкъу кыгъэхъазырыгъэх.

ГумэкІыгъохэр дагъэзыжых

Мэкъуогъум и 1-м республикэм щылэгъэ ошхымхом ыпкь кыккэу Мыекъопэ ыкки Джэджэ районхэм япсэупли 3-мэ ящагу 54-мэ, яунэ 12-мэ псыр арыхъагъ. Мы уахтэм ошхым кыздихыгъэ гумэкІыгъохэм ядэгъэзыжын ыуж итых.

Джащ фэдэу, юфым изытэзэрэхъорэм Адыгейим и Лышъхъэу Къумпыл Мурат ышъхъэнкІэ лъэпплэ, ошхым зиунэгъо мыльку зэрар зэрихыгъэхэм яшыкІэгъэ ылпайгъэйр зэрараагъэгъотыщтыр аш хигъеунэфыкыгъ.

Мыекъопэ ыкки Джэджэ районхэм ошлэдэмыши юфхэмкІэ и Министерстве и Гъэлорышіеплэ шхъафу АР-м щылэхэм ипресс-къулыкъу кызэригъэхъэмкІэ, зэкэ унэхэм ыкки щагухэм псыр адашыгъ. Ошхым кыздихыгъэ гумэкІыгъохэм ядэгъэзыжын ошлэдэмыши юфхэмкІэ кулыкъум иофиши юнэгъирэ 70-м ехъу ыкки технике 21-рэ хэлажээ.

Псыхьюу Фарзэ тель лъэмдэхэм ачэгъхэр гьогу къулыкъу бригадищмэ агъэкъабзэх.

ІШШЫНЭ Сусан.

Неущ Пушкиныр къызыыхъугъэ маф

Усэклошхор зэдьтий

Зэрэдунаеу зэдьрие хъугъэ урыс усэкло инэу Александр Пушкиныр адыгэхэм агуклэ къаштагъ, шу альэгъугъ, ашыщ хъугъэ.

Бэрэ дунаим тетынэу мыхъугъэми, ыпсэрэ итворчествэрэклэ бэгъашлэу, гъэшил къихъэ хъунэу Тхэм фиухсыгъэгъэн фае. Ежь усакломи гу льитэгъагъ, чыжъэу плъэштыгъ, ышлаштыгъ аэрүштэу зэрхъуштыр.

«Сэ ырмыши саугъэт зыфэзгъэуцужыгъ.

Аш екүрэ лъэс лъагъор ныбжы хэклюкэжыщтэп» — ытхыгъагъ усаклом.

Ары зэрхъугъэри, щылэнгъэм ар къыгъэшьыкъэжыгъ. Цыф жъугъэу икъэлэмымпэ зыфигъэорышлагъэхэм ззрафэусагъэм щылхуи, лъйтэнгыи къыфишыгъ. Лэшлэйн мэхъаджэу зыхэтым диклэгъэ лэжъаклом яшхъафитыгъэхэм къызэрфаджэштыгъ. Гъэм мыкодыжын саугъэт фигъэуцугъ.

Тхэклэ-еджэклэ амал къызалэхъэм адигэхэри усаклом итворчествэ фэнэ-луасе хъугъэх ыкли шу альэгъугъ, ежхэм яеклэ альятаа, фэусагъэх, абзэклэ «къагъэгүштагъ». Пушкиным ытхыгъэхэу адигабзэклэ зэрэдзэхыжыгъэхэм ашыщых пышсэхэр, повестхэр, усехэр. Романэу «Евгений Онегин» зыфилорэр къелэгъаджэу Бастэ Аскэр адигабзэм рильхагъ. Адыгэ усаклохэм зэрэдзэхыгъэхэм ашыщых: «Дубровский», «Капитанская дочка», «Полтава», «Моцарт и Сальери», «Медный всадник»

ыкли нэмыххэр. Джаш даклоу, пышсэхэу «Сказка о рыбаке и рыбке», «Сказка о попе и работнике его Балде»; усэхарзынхэу «В Сибирь», «К Чаадаеву», «Зимнее утро», «Зимняя дорога», «Узник», нэмыххэр.

Зигугу къэтшыгъэ ыкли нэмыххэр зэрэдзэхыгъэхэр еджэпэе программахэм ахагъахъэштыгъэх. Клэледжаклохэр ежхэм абзэклэ усэхарзынхэхэм ипроизведенияхэм яджэштыгъэх. Адыгэ советскэ литературэ ныбжыкъэмклэ, аш иуцунклэ Пушкиним ипроизведенияхэм мэхъанэшко ялагъ.

Пушкиним изэдзэклаклохэм ашыщых усаклохэу Хъаткъо Ахымэд, Мэшбэшэл Исхъакъ, Къуекъо Налбый, Нэхэе Руллан, Емых Мулиэт ыкли нэмыххэр. А юфшлэхъэм мэхъанэшко ялагъ.

Мыхэм поэтим иусэхэр зэрэдзэхыгъэх къодыен. Аш фэусагъэх. Яусэ анахъашуухэр фагъэшшошагъэх. Шулъэгъэу фыръяэм игъусэу иуклакло, аш лэгү фытеуагъэхэм гужъэу афыръяэри къагъэлэгъуагъ. Мэшбэшэл Исхъакъ, гущылэм пае, мэрэштэу етхы:

«Поэтыр фэхыгъэ...» — а сатыр дыдххэм

**Ашхъагъы сэ ситеу
Сябгы зыл къэмыхкэзэззыгъем,
Адрэ зигушло зымыушшэфыгъем...»**

Аш изакъоп, Мэшбашэм ироманэу «Хъанджэрий» зыфилорэм Пушкиныр пхырещи.

Зэлъашлэрэ тхаклоу Цуекъо Юныс ироманэу «Милосердие Черных гор, или Смерть за «Черной речкой» зыфилорэм Пушкиним чылпэшко щеубытэ. Аш усаклом гъыжъ лъешшыжы.

Адыгэ ашугъу Цыгъо Теуцожы ыгуклэ пэблагъэ хъугъагъе Пушкиныр:

**«Пушкиныр шу тэлэгъу,
Илогъэ дахэхэр къэтэухъумэ,
Иорэд остыгъэ нэфынэу тфаблэ.
Сыллыжъэу Пушкиним**

сырикэнзехъ».

Усаклоу Пэнэшьу Хъазэрэ насыпышлоу, Тхээр етагъэу ельтие «Пушкиним ичылпэхэм» зэрашылагъэм пае. Къылэгъуагъэу, Пушкиним икъэбарэу къызэхихы-

гъэм пае шлэнгъэу илхэм къазэраххъуагъэр къёо. Нэужым аши усэхарзынхэхэм ипроизведенияхэм ашыщхэр зэрэдзэхъэх.

Адыгэхэм абзэклэ Пушкиныр Адыгэ лъэпкэ театрэм исцени «къышыгушылаагъ». Пушкиним «Итрагедие цыкликхэу» Емиж Мулиэт зэридзэкъыжыгъэхэр театрэм ытхыгъуцугъэх.

Пушкиним ифэшшошэ Ѣытхуу зылохэрэм ашыщ докторэу, профессорэу Къуныжъ Мыхъамэт. Аш научнэ юфшэгъэ пчагъэ усаклом итворчествэ фэгъэхыгъэу ытхыгъ. Ахэм хабзэм осэшхо къафишыгъ — «Пушкиним идышишэ медаль» къыфагъэшшошагъ.

Непи адигэхэм Пушкиним шуульэгъоу фыръяэм къышыкъагъэп. Аш итворчествэ игъэктотыгъэу гурт ыкли алшээрэ еджаплэхэм ашыззагъашэ, къэлэдажаклохэм сочиненихэр, студентхэм дипломэ юфшэхъэр атхых. Непэ зэрэ Урысыеу ильэсэм тло Пушкиним фэгъэхыгъэ юфшхъабзэхэр Ѣызэхашх (къызыхъугъэ мафэмрэ зыфыкъоогъ мафэмрэ). Ахэр Адыгэ Республикими Ѣытхагъэунэфыкъых.

Шлэнгъэлэхъэм зэрхагъэунэфыкъырэмклэ, ежь Пушкиныри черкес (адигэ) фольклорым Ѣытхагъэ. Адыгэхэм еджэгъэ зырызэу къахэкъыгъэм ашыщхэр Ѣышштагъэх. Гүшүэм пае, Нэгумэ Шорэ черкес офицерэу Султан Къяз-Джэрэе иповестэу «Долина Ажитугай» зыфилорэр ежь къыдигъэхъэрэ журналым иапэрэ номер къыригъэхъэгъагъ ыкли авторым лъашэу осэшхо къыфишыгъагъ.

Джащ тетэу урыс ыкли дунэе усэхарзыхуу Александр Пушкиныр адигэхэмийеу, зэклэхэм зэдьтиеу хъугъэ.

ЦУЕКЬО Нэфсэт.

Филологие шлэнгъэхэмклэ доктор.

Мэфэкл фаб

Къэлэцыкъухэр къэухумэгъэнхэм и Дунэе мафэ сабыигъом имэфэкл дах, нахыжхэр сабыихэм зэральэклэу апывынхэ зэрэфаер, цыф цыкъум къешлэкъыгъэ юфыгъуабэм нахъ гъунэ альяфэу, мэхъанэ аратэу Ѣытыхъэр къегъэтхы.

Мэфэкл пэпчь чэфыгъи, гушуагъу, джэгукэ зэфэшхъафхэри хэтых. Тхылъеджаплэм иофышэу Френкен Бок къэлэцыкъухэм литературэ викторинэу «Парад любимиых литературных героев» зыфилорэр афызэхишагъ, литературэм ыкли пышсэхэм ахэт геройхэр зэрэшхэрэр, тхылъхэр зикиласхэрэр аш къыгъэлэгъуагъ.

Къэлэцыкъухэр ягуалэу мэфэкл юфшхъебзэ зэфэшхъафхэм — джэгукэхэм, сэмэркъэу зэнэхъокъухэм, викторинэхэм ахэлэхъагъэх. Еджаклохэм ахэль сэнаущы-

— икэсэ поэушхъэхэм ашыщхэр, ящэнэрэм — гъэмэфэ чыюпсэм итеплэ, нэмыххэр.

Сабыигъом имэфэкл чэфыгъэ, фэбэгъэ ин хэльэу къуагъэ, хэлэжагъэ пэпчь агуи ашьи хэхъуагъ.

(Тикорр.)

Олимпиадэм и пэгъокI гупши сэхэр

Бэдзэогъум и 23-м кыщыублагъэу шышхэйум и 8-м нэс мыгъэ гъэмэфэ Олимпийскэ джэгунхэр Японием икъэлэ шыхаIэу Токио щыкъощтых. Гъэрекло зэхащэнэу щитыгъэ дунэе зэнэкъокуухэр пандемием ыпкъ къикъикэ мыгъэ къахыжыгъэх.

Гъэхьазырынхэр етIупщиgъэу маклох, спорт лъэпкъ эзфэшхъафэу ащ къыщагъэльэгъощхэм ахэлжээщт спортынхэр къыхахых, къэралыгъохэм яхэшыпкыгъэ купхэм ахэтищхэр агъэнафафэ. Лъэшмэ анахь лъэшхэр ары купым хэтищхэр. Ахэм ахэфэним къэдэу зэлъашIэрэ бэнаклоу, дзюдомкэ Олимпийскэ чемпионэу Мудрэнэ Бисльян. Тыркуем щыкъогъэ Европэ зэнэкъокуухэр «Гранд-шлем» зыфайорэм ахэлажыи, къыгъэзжэжыгъэх. Бесльян тыйуклаагъ.

— Бисльян, сидэуцтээ зэнэкъокуухэм закъы-щыбъэлэгъугъагъ? Къы-зэрэзгурыIуагъэмкIэ,

Тыркуем щыуIэгъэ уиштынхэм бэ ялтыгъагъэр.

— Тэрээ, Урысыем ихэшыпкыгъэ куп хэфэшт бэнаклохэр джырэ уахтэ къыхахых. Тыркуем щысиэгъэ эзукIэгъухэм, шыпкъуу поштмэ, сащыгугыгъапэрэ сащихъунэу. Ау сэ си-зэрэфгаеу хууыгъэл, теклонгыгъэ чыпIэ къыдэсхыгъэп. Сытхаяусыхакэ арэп, ау бэнэнир эзрэкорэм ильяпльякло симылажээ тазырыбэ къыстырильхагъ, ащ елтыгъиэу Узбекистан щыщ спортсменэу къыспэуцжыгъэр сапэ иштыгъ. Сэри силэжъэнки хуун, сызщыгугыжыщагъ. Къыспыщыт бэнаклом сэш нахь лъэшэу сеплыгъэп. БгукIэ ыдзыныр ышIэрэп, зэбэнирэр ыпекэз зэреридзыхыщт шыкIэр ары ыгъэцакIэрэр дэгъоу. Зэкэмэ анахь гъэшIэгъонир, ильэс 34-рэ сиынбжышиш, ащ фэдэу зэпэуцуж къыхэ сиагъял. Такык 12 тазэгъигъ, дзюдом ишапхъакэ зы едзыгъор таекъинилэ макло, джаущтэу, титу язэу нахь лъэшыр тээрэмьыгъашIээ, гъого-гъуищэ тыбэнагъ. Лъыпльяком щэ тазыр къызыптырильхъакэ, теклонгыгъэр къыппыщытим фе-гъешуашэ. Джаущтэу къыстекъуагъакэ арэп, ау сэ сипчы-

ныжхэм апае сизэбэнгъэм теклонгыгъэр ратыгъ.

— Адэ джы Олимпиадэм икъощтба?

— Тыркуем ыуж джы нахь кын хуушт ар. Шыпкъэ, джыри зыкъэзгэльэгъонэу амал сиэшт. Мы гъэмэфэ чемпионаттумэ сахэлжээщт. Мэкъуогъум дзюдомкэ Европэ ыки Дунэе зэнэкъокуухэр щыиэштых. Хабзэмкэ, Олимпиадэм ыпекэ ащ фэдэ уштыхнхэр зэхащхэрэп, ау гъэрекло пандемием ыпкъ къикъе ильэс псаум зы зэнэкъокуу зэхащагъэп. Джахэм синасып къыхаIэу теклонгыгъэ чыпIэр къащыдсхымэ, Токио сиыконэу Ызын къыдэсхынки хуун. Хэшьыпкыгъэ купым ухэфэнимкэ тренерим ицихъэ къэблэжъын фае. Мары джыдэдэм кг 60 къэзьщечхэрэмкэ бэнекло бэлаххэу нэбгыриту ахэт. Түми гъэхъэгъэ инхэр яIэх. Хэт ашыщэу Олимпиадэм икъощтэр? Тренер шыхаIэм ыгъэнэфэшт. Къыхэзгээшын, джыдэдэм дзюдомкэ Урысые купым мы ыннатIэр щызыгъэцакIэрэр адиг — Тао Хансанбай.

— Кавказым щыщахаIалэу зигъугъу къэн-шыгъэхэр?

— Кавказ лъэпкъых, тури хуурцэх. Зыр Оренбург хэкум щыщ, адэр — Москва.

— ЗэрэхъурэмкIэ, бэ-нэнир ары спортым тикикызырахэшишту-щтыр...

— Спорт лъэпкъ куп джэгукIэхэмкэ тишиольыр байгъэл. Мыслимы тыйтыгъэп, футбол джэгунхэри ащ фэдизэу Кавказым щыбагъохэрэл. Такызырэхъугъэу тыбэнэнир ары тигуур, тикилэццыкIуээ тиэтэргүээ къэтэхы. Ар тлыхэль. Сэ мары самбэкэ сиуялаагъ. Сыкызыщихъууэ къалэу Баксан еджапIэм самбэхуазырынхэр къыщызэуахи, сиынахыжигъигуягъэ къызэриимыльэгъужыгъэ. Олимпиа-

зыгъасэштыгъэм игущиIэхэр сиыгъупшэхэрэп. Олимпийскэ чемпионхэм тафэдэу, тэриахэм ягъэхъагъэ тынэссыштэу къытиоштыгъэ. Сиошьхуущтыгъэ зэхэсхырэр. Сынхыжь ильэс 13 зэхүүм, Мыекуапэ зыкъэзгээзагъ. Мышбэнэнимкэ еджапIеу дэтигъэр лъэш дэдагъети, сиынахыжигъкыздатуучи, сианэр сяяэрэ сиыкъагъял.

— Мыекуапэ хэта ўшыгъасэштыгъэр?

— Самбэкэ езгэжэгъагъба, Хээпэе Арамбый сиыгъасэштыгъ. Мыекуапэ, тыдэ уппэми, европэ, дунэе чемпионхэр, спортымкэ мастерхэр щыпльэгъущтыгъ. Зэнэкъокуухэр зызахшакэ, жууагъохэр щызэу-къэштыгъэх. Хысаныкью Мурат, Алхъо Схъатбый афэдэхэр зэрэслэгъурэр, садэбэнэн зэрэслэкъырэр сиошь мыхъоу, джаущтэу а ильсхэр сиыгъкыжых.

— Кобл Якъубэ адэ сиод къыуIоштыгъэр?

— Дзюдом зестыгъагъэу, Ермэлхъаблэ зыщызгэсэнэу езгэжэгъагъэу тренер цэрилом нэхуасэ сиыфхуугъагъ. Ильэс 23-рэ сиыхуугъэу дзюдомкэ Къыблэм, Урысыем язэнэкъокуухэм ащ сащихъуагъ. Кобл Якъубэ ашыгъум къысилогъагъ Олимпиадэм ичемпион сиыхун зэрэслэкъытшыр. Ау а лъэгапIэм екIуэрэ гъогур зэрэмийссынкIэр, сиыншьэу ухынхэр сиынхэ зэрэфаем сиынаIэ атыридзэгъагъ. Сиыгъуо къыстриуагъэр къызэриимыльэгъужыгъэ. Олимпиа-

дэм идышьэ медалэу къесхыгъэр ылтэгъугъагъэмэ, зэрэгүшоштыгъэр сэшэ.

— Ильэситф тешIагъ Рио-де-Жанейро ыуж.

Сидэуцтээ у аухьтэр угу къэкIыжыра? Анэрэ дыши э медалыр Урысые купым щыщхэмкэ къэнхыныр сиод фэдагъ?

— Ашыгъум сибанэ зэхүүм зыки ащ сегуушыагъэп. Апэрэ мафэм е аужырэм теклонгыгъэ къыдэхыштэ? Ар сиолофыгъэп. Зы гүхэль сиагъэр — Олимпиадэм ичемпион сиыхууныр ары. Кло, синасып къыхыгъ, ау аш паекэ нэмийкхэм сакъыхыштэй эу слытэрэп.

— Ау нцIэ ашIэним апэрэ мафэр фэIорышиIагъ, таакъикъ ныкъокIэ жьуагъо ухуугъ.

— Арынкай хуун, къыбдесэгъаштэ. Сэ анахэу сиыгъу къинагъэр Рио Олимпиадэм тиклонгыгъээрэхээнигъэр ары. Тиклонгштэ? Тымыкъощтэ? Джэгунхэр рагъэжээним ылпекэ тхъамафэ илэхъэу тшагъэ ныIэп тиэрэкорэр.

— Сидэуцтэу бгъэкIуагъа ильэситфэу Рио Олимпиадэм ыуж тешIагъэр?

— Апэрэ ильэсрэ ныкъоэрэ блэгъэкъыгъ зы зэнэкъокуухэм сиыхуныгъэу. Къесщчырэм килограмми 8 хэхуагъ, стехуагъэр чысынэнир нэужум къынгъэ. Зыхэзгээшын сиылъэу Европэ зэнэкъокуухэм

сахэлжэагъ, Абу-Даби щыкъогъэ «Гранд-шлем» зыфайорэм зэпэуцужым сиыцыбанээз спъегуанджэ згээфыкъуагъэ. Джакъесщчырэм хээгъэкъынны сиылъызэ витаминхэм спъышьоль ашыкIэ, пкынэ-лынхэр шъабэхуугъэх. Аш елтыгъэу нахыбэ къэзыщчырэ купхэм сахэтэу сиынэнэу исхуухьагъ. Ау а унашом къесащу сиыкъифэукаагъ. Олимпиадэ ужым ар сиээн фэягъэ. Сыда пломэ, кг 60 — 66-рэ къэзыщчынхэрэм якупэу джыдэдэм сиыхэтхэм сакъыхышынны пае уахтэу сиэрэ нахь макIэ хууыгъэ, теклонгыгъэ чыпIэхэр изгъэкъунхэм пае нахыжьэу сахауцен фэягъэ.

— Бисльян, гъэмрафэм Олимпиадэ джэгунхэр зырагъажьэхкIэ, ильэс 35-рэ уныбжышишт. ЗыгорекIэ, Токио зыкъы-щыбъэлэгъэгъонэу зыхуу-кIэ, сиод къыдэпхынэу узфаэр?

— Ныжьыр арымэ, паспортым сиадалпээрэп, ащ уемыгъушысэмэ нахышиш. Уизытет, уипсауныгъэ, пкынэ-лынхэр — джары ашпээрэ мэхъанэ зиэхэр. Дышье къыдэмыхыштэ, ащ ушымыгъуцштэ, Олимпиадэ джэгунхэм уахэмийлажьэмэ нахышиш. «Ятлонэрэ е ящэнэрэ сиыхуми сезэгъищт» по хууцтэп. Узфэкъищтэ дышье мэдаль. Ар гъэнэфагъэ.

ТІШҮУ Светлан.
Адыгейим изаслуженнэ журналист.

Адыгэ тхаклохэу мэкъуогъум къэхъугъэхэр

ХЪУНЭГО Нурет:

«Цыфыр гум щызгъашлоу къесхьы сигъашло»

Адыгэ литературэ ныбжыкъэм адигэ бзыльфыгъабэ хэт пфэоштэп, ау ахэм апэрэхэу, я 60-рэ ильэсхэм тхэн-усэн юфышхор пшъэрэль зыфээзышыжыгъэхэм Хъунэго Нурет ащытыгъ.

*Непэ ренэу плъакъомэ уатетыгъэу,
Ушьыгъэми, тян, узышхъамыс.*

(«Ным иорэд»)

Нир — нэ ыкыл псэ, ар төлөфэ хэти тисабай, зычтэйнэрэм, къэтэштэжэхы тидунае изы кіэльэнныкъо зэрэгоуьзэр. Нурет иусабэу ным фэгъэхыгъэхэм ащыщэу зы джыри ыцэ къеслощт, ащ нымкъэ ильфыгъэ пэпчъ, ахбэдзын ахэмитэу, зэрэлэпэлэ дэдэр къышытуагъ:

*Слощтыр умышлэу укысэупчы:
«Хэта уильфыгъэмэ*

анах уикласэр?» —

*Іэхъомбэ пчыагъэу йитлум аптым,
Тара ащыщэу о къахэпхыщтыр?..*

*Къублэу силем анах сигупсэр —
Тхъэр къэупчагъэми,*

«сшэрэп» еслон.

*Ау джэуапынчъэу укъэзгъэнэнэп:
Анах сикласэр — гукэгъу закэр;
Анах сильапэр — къинипэ итыр,
Е къэхъугъакъу лъэм темитышишур.*

Хъунэго Нурет іэтхъо-лъатхъозэ бэ ытхынным пылыгъэп, адигэ лъэпкын ынапэ, ыгу, исакыныгъэ, илпэгъэ, ишэлгъагъэ, ичаныгъэ-хуупхъагъэ, имыпшыжъ лэжжакъэ, акыл-шэныгъэм ыуасэ, лъэпкы пүнгэгъэр зыфэдагъэр, зэфэсакъыжъ-зэклэдүкъыжъим унагъор ыкыл лъэпкыр зэрэгэлтээр, гучынэкъэ ушынэнэу зэрэшмытыр, щынэнгъэр шу пльэгъун зэрэфаер, сабый щхы макъэм ильэпэлгъэ, ар унагъомки къэралыгъомки зэрэтийн лъапэр мышьыжъэу иусехэмкъэ ащ къыриотыкъыгъ.

Адыгэ кіэлэгъэджэ училищыр ыкыл 1960-рэ ильэсхэм заочнэу Адыгэ къэралыгъо кіэлэгъэджэ институтын филологиекъэм ифакультет Нурет къуухыгъэх. 1961-рэ ильэсхэм къыщегъэжъагъэу пенсийн оклофэ, ильэс 30-рэ, хэку гъезетэу «Социалистическэ Адыгейим» («Адыгэ макъэм») изэдзэклэкъагъ.

Хъунэго Нурет ытхыхэрэй 1951-рэ ильэсхэм къыщуяблагъэу хиутыштыгъэх, тхыльэу «Гъэтэх къэгъаяхъэхэр» (1970) зыфиорэу тхакло куп зэдьрюем Нурет иусехэр къыдэхъагъэх. Ащ ылужым усэхэмрэ рассказхэмрэ дэтхэу «Гүшылэгъэ» (1992) ыкыл «Гүгээпэлэ нэфхэр» (2003) ышхъэу усэхэр, поэмхэр, рассказхэр дэтхэу къыдэхъагъ.

Усаклом иапэрэ тхыль цэу фишыгъэр — «Гүшылэгъэ» эзэгъу, ар аукводыен, аанах гүшылэ фабэу, шьабэу, гум къинукъэм, псэм къышхъялпэштэр ары Хъунэго Нурет зэкъэ иакъыли, игупши, ишэнэгъын зытыригушащтэгъэ. «Гүгээ маплэ...» зыфалохэрэм ар ащытыгъ, ышыгъ, адигэ ёылэкъ-псэукъэр къизэрэклю зэрэцмытыр, адигэ унагъом хэшьо-унэшо пытэу ильгъэр (ежь иунэгъо клоцкъэ), тыр пкъэу пытэу, ылорэм пылхъэ фэпшыжынэу щымытэу, ным чэц-зымафэм нэдэлтэлэпэ-гээпсэфыгъю гори имылэу, щысэу шхъяуакъо, нэфшагъом къэтэджэу, чэцнхъом гольтажъэу, унагъом, лым, ибынхэм зэралыгъэр. Нурет иусабэу къащириотыкъыгъ.

*...Жыбыгъэ шүй макъэм укъедэлоу,
Умычъьеу чэцыгум ушыс.*

угукъэ укъабзэу, упсэкъэ уфабэу, уигуцылээзэгъо, мыкъецпанэу е етэгъой та-къирэу щымытэу, гашлэм шүгъор щыбъебааю ушынэнэу.

*Укысажэу ушысигъэу сонти,
О пшэгъяхэп сыкынфытеонэу,
Мэлэличэу уашъом укъехыгъэу,
Джэуал къысэлтижъэу*

сэ къысщэхъу.

*Орэдышо гохъэу о умакъэ,
Шхъэм дежъью
ренэу къысшхъарзо.
Фыгуцэ лъесигъэу ухъопсагъоу,
Огъэнэфы унагъом ильгао.*

*Гум икъабзэр, бгъэгум ишъэбагъэр
Шьошэ зэгъ шыгъакъэу
къыбдекюкъы.
Нэгоу шьорышыгъэм емысагъэр,
Хэсэльгао уигуцылэ купкы.*

Тхаклом итворчествэ зэожхэм ятемэ ини, лъэпкын пае щынээ цыфышхэм, адигэ лъэпкыу дунаим щитехъу-хъагъэ хуугъэр, зыкыншэжжыгъэу чыгужьым къызэрэкъожырэми яхылтагъ. Адыгэбээ-нэдэлтэфыбээр — ным бзэу къытгылхъагъэр, лъэпкын ильэс мин зытфыхым ылэжжыгъэ адигагъэр — шэн-хабзэхэу шьошэпкь дахэ тфэхху-хъагъэр — къэдзы-нэдэ тымышыжхъэу къэтугъоенхэ зэрэфаери, тыйзи лумпэм тымышлэу тшлэмэ, тильэпкь гашлээ зэрэххэхъощтыр къызышытагъыгъэх.

Хъунэго Нурет жэбээ бай дахэкъэ тхагъэ, ащ иусэхэм, поэмхэу «Нарт куачиэр зыхэлтыр уипсаль» зыфиорэу тхакло нахьижъэу, лъэпкь литературам икъежэпэ-уцун щытгыгъэу Кіэрэшэ Тембэйт фэгъэхыгъэм ащ ицыф гъэпсыкагъэр, ибзэшлэгъагъэр, игупшицэлгъэр къыщыуагъ. Поэмэу «Хыефэкод» зыфиорэр, я 30 — 40-рэ ильэсхэм лажын-хъакын зимиылэ агъэлодыгъэ цыф хяябэм яхылтагъ. Нурет къэзигъэнэнчэу дэгъури дэйри рильэгъуу усагъе ыкыл тхагъэ. Ирассказхэр адигэ хабзэмрэ джыре тишилакъэрэ зэрэххуулэхэрэм афэгъэхъыгъэх. Йокъэ-шыкъэ дэгъум, дахэм цыфыр елэтымэ, мыхун гъэпсыкъэ-шыкъэхэу щылакъэм джы бэрэ къыхажхэрэхэу хуугъэхэм цыфыр агъэкодэу, зэрэзтэрачырэр, тызфэсакъыжын ыкыл тызэфэгумэкъыжын, лъэпкын шоуылэжжыгъэ адигэ шэн-хабзэхэр, адигабзэм икъэбээгъэ-лъешыгъэ къетихъу-мэнхэ зэрэфаер къащириотыкъыгъ. Урыгушхонэу Нурет итхыгъэхэм адигэ къэокъэ дахэхэр, гупшицэ зафэр, гущиэ къэбээз лъэшхэр бэу ахэтых.

Ары. Усэктэхэлбэдээ афэдэу Хъунэго Нурет гүшүлэм, гупшицэ альхыу чэш мычыяябэ къекүгъ, усэр къызеблыкъэ, гушулагъор ыгъотыжъэу, шоинтагъуа читхыгъэ шыыпкъяаээр сидигъу ыкупкынэу, гүшүлээр джэнэ дыгъе дахэу шьошлонэу, иэзэгъунэу — къыдэхъу-щыгъэ ыкыл. Нурет итхылхэм узджэкъэ, уиадыгабзэ нахь уфэсакъы ыкыл хэбгъахъо, уухумэ шоинтагъо охъу, бзыльфыгъэ усэктэхэлбэдээ афэдэу зыкъэолэтижын. Уильэпкь шу фапшлэу ѿшынэнэу насыгыгъэба?! Насыгышыуагъ Нурет, гушхъякъээн дахэ къытфигъэнагъ, 1998-рэ ильэсхэм щегъэжъагъэу Урысые Федерацием итхаклохэм я Союз хэтэгъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Къэзэкъ культурэм ифестиваль

Хэгъэгур зэфэзышэрэ зэхахь

Къэзэкъ культурэм ия XXX-рэ фестиваль Мые-
куапэ щыкъуагъ. Хэгъэгум ишьольыр 20 зэхахьэм хэлэжьагъ.

Лъэпкъ шэн-хабзэхэр къеуху-
мэгъэнхэм, шэжжым имэханэ
зыкъегъэтигъэним, музыкаль-
нэ искуствэм зэгъеушомбъу-
гъэним, зэлъиэсыкъэ амалхэр
культурэм нахышоу щыгъэфе-
дэгъэнхэм афэгъэхыгъэ фести-
валыр Адыгэ Республиком гъэ-
шэгъонену щыкъуагъ. Ныбжь зэ-
фэшхъаф зилхэр Иофхъабзэм
зефищаагъ.

Я XXX-рэ фестивалыр Уры-
сыем, Украинэм, Адыгейим куль-
турэмкэ язаслуженнэ Иофхъэу,
къэзэкъ культурэм зэгъеушомбъу-
гъэним чанэу хэлэжьагъэ
Наталья Уваровам ишлэжь фэ-
гъэхыгъагъ. Фестивалын икъы-
зэлухын ехылгээгъэ зэхахьэм
Адыгэ Республиком культурэм-
кэ иминистрэу Аулъэ Юрэ,
Краснодар краим иадминист-
рации ипащэ иполномочнэ лы-
клоу Хъадпешшю Адамэ, Мые-
куапэ икъэзэкъэм яотдел ипа-
щэу Александр Даниловыр, нэ-
мыкъхэри къыщыгъуагъэх.

Осэш купым хэтыгъэх ан-
самблэу «Казачатэм» щаплугъэу,
Пшызэ и Къэралыгъо академи-
ческэ хор иорэдьлоу щытыгъэ
Ольга Коняхинар, Адыгейим
икультурэ щыцэрило Анатолий
Уваровыр, нэмыкъхэри.

Къэгъэлъэгъонхэр

АР-м и Къэралыгъо филармо-
ние Іэпэласэхэм яофтшагъэхэр,
сурэтхэр къыщагъэлъэгъуагъэх.
Осэш купым ипащэу Дмитрий
Гордиенкэм зэрэхигъеунэфыкы-
гъэу, бгъефедэн плъекъишт ис-
кусствэр, шүхъафтын ашыре
пкыгъохэр, нэмыкъхэри шэжжым
епхыгъэх.

Зэнэкъокъур

Оредылохэр аныбжхэм ялты-
гъэу гоощыгъэхэу зэнэкъокъу-

гъэх. Фестивалын ишүхъафтын
шъхъаиэу «Гран-при» зыфилоу
Адыгэ Республиком и Лышихъэу
Къумпылы Мурат ыгъэнэфагъэ
Санкт-Петербург икъэзэкъ ан-
самблэу «Атаманым» фагъэшь-
шагъ, художественнэ пащэр Вера
Краснорец. АР-м и Лышихъэ
ыцэкъэ министрэхэм я Кабинет
я Администрации ипащэ
Владимир Свеженец ансамблэм
фэгушуагъ, шүхъафтынр риты-
жы, къэкошт ильэсым фести-
валын хэлэжьэнэу къыригъэблэ-
гъагъ.

Оредылохэр

Зынбжь икъугъэх якуп Мые-
куапэ иансамблитумэ апэрэ
чыплэр къыщыдахыгъ. «Долинэм»

Корниенкэм, Татьяна Мединска-
ям апэрэ чыплэр ахыыгъ.

Шъхъэзэкъ орэдьлохэм якуп
«Долинам» хэтэу Ксения Стар-
ковам теклонигъэр къыщихыгъ.
Мыекъуапэ иадминистрации ипа-
щэ ишүхъафтын аш фагъэшь-
шагъ. Саратов хэкум къикыгъэ
Анастасия Сидоровам ятёнэрэ

хэлажьэхэрэ зэхахьэм къыщы-
шъуагъэх, орэд къыщауагъ.
Адыгейим иансамблэхэу «Мые-
куапэ инэфыльэхэр», «Синди-
кэр», нэмыкъхэри щыуджыгъэх,
адыгэ шуашэм идэхагъэ къыща-
гъэлэгъуагъ.

«Анастасием» щаухыгъ

Іэзэп-э-зыгъэпсэфыпэу «Анастасием» кэлх зэхахьэр щыкъуагъ.
Къэзэкъ шэн-хабзэхэм адиштэрэ
джэгукъэхэр зэхашаагъэх, орэдхэр
къыщауагъэх. Санкт-Петербург,
Москва хэкум, Сахалин, нэмыкъ-
хэм къарыгъигъэхэр нахышоу
нэуасэ зэфэхъуагъэх. Шэнгээ-
лэжхэм яеплэхыкъэхэр щызэфа-
хысыгъуагъэх.

Мыекъуапэ икъэзэкъэм яотдел
ипащэу Александр Даниловым
зэхахьэм гушигъ фабэхэр къы-
щиуагъ, фестивалын хэлэжь-
хэм шлоу щылэр къадэхъунэу
афиуагъ.

Зэфэхысыгъхэр

Адыгэ Республиком лъэпкъ
Иофхэмкэ, йэкъыб къэралхэм ашы-
псэурэ тильэпкъэгъухэм адырьэ
зэпхынгъэхэмкэ ѹкъи къэбар
жъуагъим иамалхэмкэ и Комитет
итхаматэу Шъхэлэхъо Аскэр,
фестивалын изэхэзэхкэ куп хэт-
хэм, республике общественэ
движениеу «Адыгэ Хасэм» итхам-
атэу Лымыщэхъо Рэмэзан,
осэш купым хэтхэу Ольга Ко-
няхинам, Анатолий Уваровыр,
Тюмень, Воронеж, Сахалин,
Волгоград хэкухэм, Санкт-Петер-
бург, фэшхъафхэм къарыгъ-
хэм гушигъ тафэхъуагъ.

Шъхэлэхъо Аскэр, Лымыщэхъо
Рэмэзан, Алексадр Даниловым
зэрэхагъэунэфыкыгъэу,
фестивалыр щынэныгъэм дештэ.

Лъэпкъ шэн-хабзэхэр къаэтыгъ-
хы, музыкальнэ искуствэм
зырагъеушомбъу, лэуухэр зэ-
фащэх. Къэлэцыкъухэм къащыу-
благъэу зынбжь хэкъотагъэхэр
фестивалын зэрещалэх.

ЕМТЫИЛЬ Нурбый.

Н. Ефремовар ипащ, музыкэмкэ — Г. Михайловыр, къашьюхэм И. Хъоджаем афегъасэх. «Звоннициэм» иорэдьлохэу Нина Ефре-
мовам, Дина Новиковам, Яна

Чыплэр ыхыыгъ, Волгоград хэкум
иорэдьлоу Анастасия Коновалов-
вар ящэнэрэ хъугъэ.

Пшынаохэр

Краснодар краим и Шытхэлэ
район ипшынау Тимофей Вол-
ковымрэ Сахалин хэкум къикыгъэ
Владимир Ивановырэ (балалайкэр) апэрэ чыплэр афа-
шьошагъ.

Къэлэцыкъухэм язэнэкъокъу
Краснодар щыщэу Иван Влачугэ
апэрэ чыплэр къыщидыхыгъ.
Адыгэ Республиком и Парламент
ишүхъафтын аш фагъэшьошагъ.

Къэшъуакъохэр, искуствэм
ильтэпкъ йэпэласэхэр, фэшхъаф-
хэри зэнэкъокъуагъэх, хагъеунэ-
фыкыгъэ чыпэхэр къыдээзыхыгъэ-
хэм шүхъафтынхэр афашигъэх.

Мыекъуапэ культурэмкэ и
Унэшхо «Гигантам» «Удж ху-
раер» щыкъуагъ. Фестивалын

Зэхэзыщагъэр
ыкъи къыдэзы-
гъэкъыр:

Адыгэ Республиком
лъэпкъ Йофхэмкэ, йэкъыб къэралхэм ашы-
псэурэ тильэпкъэ-
гъухэм адырьэ зэпхы-
ныгъэхэмкэ ѹкъи
къэбар жъуагъим иамалхэмкэ и Комитет
адресыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэ-
шыгъэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

Редакцием авторхэм
къаихырэр А4-кэ
заджэхэрэ тхьапхэу
зипчагъэкъэ 5-м
емыхъухэрэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлтэу, шрифтыр
12-м наху цыкъунэу
щытэп. Мы шапхъэ-
хэм адимыштэрэ
тхыгъэхэр редакцием
зэкъегъэжъэх.

E-mail: adyvoice@mail.ru

Зыщаушихъятыгъэр:
Урысые Федерацием
хэутын Йофхэмкэ, тел-
радиокъэтын-
хэмкэ ѹкъи зэлты-
гъэсэхъэри амалхэмкэ
и Министрствэ
и Темыр-Кавказ
чыпэгъэлэжхэри
шаплэр, зэраушыхъятыгъэ
номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зыщаушихъятырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэкъэмкэ
пчагъэр
4311
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 1078

Хэутын
узыгъэтихъенэу
щыт уахътэр
Сыхытэр
18.00
Зыгъицэхъэх
уахътэр
Сыхытэр
18.00

Редактор
шхъаїм
ишъэрьльхэр
зыгъэцакъэр

**МэццЛэкъо
С. А.**

Пшъэдэкъыж
зыхыре
секретарыр
**ЖакИэмкъо
А. З.**

